

case DOK bewegwijzering

Opdrachtgever: DOK Library Concept Center, dok.info
Ontwerp: BOOG Ontwerp & Advies, Geert van den Boogaard, Taiko, Frans Taminiau, taikospace.com

De revolutionaire bewegwijzering in de bibliotheek van Delft zorgt ervoor dat boeken worden uitgeleend, in plaats van dat ze in de kast blijven staan.

De opdrachtgever

Voor bibliothecarissen is Delft het centrum van de wereld. De openbare bibliotheek in het stadje wordt op Amerikaanse expertblogs beschreven als een “must-visit model library” en “the most colorful and aesthetically-pleasing library I have ever seen”. De bibliotheek heet DOK, samentrekking van DiscoTake, openbare bibliotheek en kunstuitleen, die in 2006 fuseerden. Onder leiding van voormalig televisiemaker Eppo van Nispen tot Sevenaer (Tros, SBS) profileert DOK zich als de modernste bibliotheek ter wereld. Wie er binnengaat, stapt de toekomst van het bibliotheekwezen in en daarom staat er ook niet gewoon ‘bibliotheek’ op de glazen gevel, maar ‘Library Concept Center’.

DOK is sinds 2007 gevestigd in een gebouw waarin voorheen een supermarkt zat. Het gebouw is door de architecten, Liesbeth van der Pol en Aequo Architects, tot het kale beton gestript en grotendeels zo gelaten. Via de glazen gevel die voor het gebouw is gezet en een glazen dakconstructie treedt daglicht binnen tot diep in de bibliotheek. Transparantie en lange zichtlijnen karakteriseren het interieur. De hoge ambities van de directeur en zijn overwegend jonge team gaven alle aanleiding om ook de bewegwijzering in dit bijzondere gebouw anders dan gebruikelijk aan te pakken. Mensen de weg wijzen in een immense hoeveelheid informatie is de kern van het bibliotheekvak. Traditioneel verlaat men zich daarbij onder andere op een numerieke SISO-code, waarin

alle informatieve boeken een plaats kan worden gegeven. Een waterdicht systeem, dat echter van bezoekers vergt om steeds de vertaalslag van onderwerp via plaatsingsnummer, naar verdieping en boekenkast te maken.

De ontwerpers

Twee industrieel ontwerpers uit Rotterdam, beiden opgeleid aan de TU in Delft, verwierven de opdracht zich over de bewegwijzering te buigen. Geert van den Boogaard (Boog Ontwerp & Advies) deed al veel voor DOK en vroeg zijn voormalig studiegenoot Frans Taminiau (Taiko) hierin mee te denken. “Meteen bij de eerste bespreking met Eppo van Nispen tot Sevenaer werd duidelijk dat we heel ver konden gaan”, vertelt Taminiau. “In zo’n eerste gesprek is het altijd een beetje aftasten: je steekt hoog in om te ontdekken waar de grens ligt. Zo nodig kun je dan je plannen wat afzwakken. Maar Eppo gaf ons juist nog een trap mee en toen wisten we al dat er iets bijzonders uit kon komen.” De basisgedachte voor het ontwerp was, zoals zo vaak bij goede ontwerpen, een omkering van het uitgangspunt. Taminiau: “De SISO-code die normaal gesproken wordt gebruikt is bedacht als archiverings-systeem. Het is een systeem dat boeken in de kast houdt. Wij wilden een uitleen-systeem, een systeem dat mensen stimuleert om die boeken mee te nemen.”

Het ontwerp

Op zoek naar alternatieve systemen analyseerden Van den Boogaard en Taminiau onder meer de routing van Ikea en boekhandel Donner in Rotterdam. “Bij Donner sta je na een half uur met meer boeken buiten dan je aanvankelijk van plan was te kopen”, zegt Taminiau. “Bij dit soort winkels is de ruimte de inspiratie en wordt veel meer aangehaakt op de

intuïtieve benadering van zo’n ruimte door de bezoekers. Die intuïtie moet je voeden. Voor DOK wilden we ook een systeem maken dat de bezoeker eigenlijk als vanzelf naar de plek brengt waar hij wil zijn.” Consequentie van dat uitgangspunt was dat de bezoeker steeds overzicht moet kunnen houden en zich op elk punt in de bibliotheek eenvoudig moet kunnen oriënteren. Taminiau: “Zo zijn we tot een model gekomen dat uit drie lagen bestaat en dat uitgaat van hoe je als bezoeker je zoekvraag benadert. Kom je naar de bibliotheek voor kennis of voor een roman?

Daar begint het mee. Op alle kruispunten in de bibliotheek hangen schermen die je de weg wijzen naar de zes afdelingen in het gebouw: kennis, roman, jeugd, leescafé & podium, film en muziek, en kunst. Elke afdeling heeft een eigen heldere kleur en icoon gekregen, die je vanuit de verte kunt zien. De boekenkasten in het midden zijn laag gehouden, waardoor je eroverheen kunt kijken en steeds de ruimte kunt scannen om te zien waar je moet zijn.” Eenmaal op de goede afdeling zorgen beschrijvingen op banieren naast de kasten en op ventilatiekanalen erboven voor de

volgende oriëntatie. Termen als ‘spanning’, ‘literatuur’ of ‘Engels’ leiden de bezoeker op de rode afdeling romans naar de kast van zijn keuze. De derde laag in de bewegwijzering bestaat uit labels op de kasten, die de indeling op alfabet weergeven. Op de blauwe kennisafdeling leiden inhoudelijke thema’s als ‘management’ of ‘psychologie’ de kenniszoeker naar de juiste kast en zorgen de labels voor de fijnere indeling naar deelonderwerpen. “Het systeem is zo gemaakt dat je vanaf de deur wordt meegenomen in een stroom die je steeds gedetailleerder laat beslissen”,

“Wij wilden een uitleensysteem dat mensen stimuleert om die boeken mee te nemen.”

verklaart Taminiau. “De indeling in kleuren draagt bij aan de totale beleving van de bibliotheek. Mensen worden er heel enthousiast van en het geheel nodigt echt uit om steeds terug te komen.” Eén concessie aan de conventies bleek uiteindelijk toch noodzakelijk. Taminiau: “Op de kennisafdeling hebben we de SISO-codes alsnog moeten toevoegen in de tweede en de derde laag. Maar er wordt gewerkt aan een systeem waarbij de computer je ook zonder die codes kan vertellen waar je je boek kunt vinden.”